ქართველი გლეხის დღიური — XIX საუკუნე, რუსეთის მფლობელობის პერიოდი

I დღე

დღეს დილიდან სოფელში რუსი მოხელეები ჩამოვიდნენ. ამბობენ, რომ უნდა ჩაიწეროს ყოველი ოჯახი — რამდენი ადამიანი ცხოვრობს, ვინ რას აკეთებს. ეს ყველაფერი მათთვის მოსახლეობის აღწერაა. გული მწყდება, რომ ჩვენს ხალხს ახლა სხვები ითვლიან და გვწერენ თავიანთ სიებში. ჩვენს სოფელში მოსახლეობის სტრუქტურა მარტივია — გლეხები ვართ ყველანი, ხოლო თავზე ერთი მმართველი გვყავს, რუსი ოფიცერი. ხალხი ჩუმადაა, მაგრამ ყველას თვალებში აშკარად ჩანს შიში. დრო ისე შეიცვალა, რომ თავისუფალი სიტყვა ძვირად ღირდა. ამ დროის სულს თითქოს სხვისი ძალაუფლება მართავს.

II დღე

დღეს მეზობლის შვილმა გადაწყვიტა ტფილისში წასვლა — ამბობს, სამუშაო იშოვება და ფული სჭირდება ოჯახს. ასეთი ამბები ბევრია — ზოგი ქალაქში მიდის, ზოგი სხვა მხარეში. ასე იცვლება ჩვენი მოსახლეობის დინამიკა — სოფელი ნელ-ნელა ცარიელდება, ქალაქი კი იზრდება. ამას რუსები „განვითარებას“ ეძახიან. მე ვფიქრობ, ეს უფრო მექანიკური მოძრაობაა, მიგრაცია, რომელიც ხალხს იძულებით ცვლის ცხოვრებას. ზოგჯერ მგონია, რომ დრო ჩვენთვის კი არ მიდის, არამედ გვქაჩავს იქით, სადაც სხვებს უნდა.

III დღე

დღეს მღვდელმა გვითხრა, რომ მალე ბავშვები რუსულ სკოლაში უნდა ვუშვათ. ასე ხდება სოციალიზაცია — ადრე ბავშვებს სოფლის უფროსი ასწავლიდა ქართული წიგნით, ახლა კი სკოლა და მღვდელი არიან ახალი სოციალიზაციის აგენტები. ამბობენ, ვინც სწავლობს, უკეთესად იცხოვრებს, ქალაქში სამუშაო იშოვის და საზოგადოებაში მაღლა აიწევს — ამას სოციალური მობილობა ჰქვია, მაგრამ მე მაინც ვფიქრობ: თუ ენა დავკარგეთ და ჩვენს ტრადიციას ვერ შევინახავთ, რად გვინდა ასეთი ამაღლება?

IV დღე

დღეს სოფელში მოვიდა ახალი ბრძანება რუსი გუბერნატორისგან — გვთხოვენ, რომ დავიცვათ წესრიგი და დავეხმაროთ გზების აშენებაში. ამბობენ, ეს ქვეყნის

დემოგრაფიული პოლიტიკის ნაწილია — გზა და ქალაქი ხალხს შეაკავებს, არ წავლენ უცხო მხარეში. ზოგს ეს მოსწონს, ზოგს — არა. ხალხში იმედი და შიში ერთდროულად ტრიალებს. ამ სივრცეში ჩვენ თითქოს უცხოები ვართ საკუთარ მიწაზე. მაინც ვცდილობთ, ერთმანეთს მხარში დავუდგეთ, რადგან ერთად ვართ ხალხი ჩვენი იდენტობა ქართველობაა, რაც ძალას გვაძლევს.

V დღე

დღეს საღამოს ცაზე წითელი მზის ჩასვლა დავინახე. ვფიქრობდი, როგორ შეიცვალა ჩვენი ცხოვრება ამ ხუთ დღეში — თითქოს დრო უფრო მძიმეა, ვიდრე ოდესმე. ჩვენი მოსახლეობა სწავლობს, რომ რუსის კანონის ქვეშაც შეიძლება იცხოვრო, მაგრამ შინაგანი სული მაინც თავისუფალია. ჩემი შვილები უკვე სხვანაირად ფიქრობენ, უფრო განათლებულები არიან — ეს ახალი დროა, ახალი ეპოქა. მაგრამ მე ვიცი, რომ სანამ ჩვენი იდენტობა ცოცხალია, სანამ ვიცით ვინ ვართ და საიდან მოვედით, დრო ვერ წაგვშლის.

დასკვნა

XIX საუკუნის საქართველო მძიმე, მაგრამ გარდამტეხი პერიოდი იყო. რუსული მმართველობის ქვეშ მცხოვრები მოსახლეობა ეძებდა გზას, რათა შეენარჩუნებინა საკუთარი იდენტობა და ტრადიცია. მიუხედავად იმისა, რომ ხელისუფლება ცდილობდა საკუთარი დემოგრაფიული პოლიტიკით და სოციალიზაციის აგენტებით (სკოლა, ეკლესია, ადმინისტრაცია) ხალხის მართვასა და ასიმილაციას, ქართველებმა შეძლეს ეროვნული თვითშეგნების შენარჩუნება. ამ პერიოდში ჩამოყალიბდა საზოგადოების ახალი ფენები, დაიწყო სოციალური მობილობა და გაჩნდა განათლებული თაობა, რომელმაც მომავალში ქვეყნის თავისუფლების იდეა გააცოცხლა. დრო და სივრცე შეიცვალა, მაგრამ ქართველი ადამიანის სული — უცვლელი დარჩა.